

“Як песня...” (Развагі пра паэзію Міхася Башлакова)

Так здарылася, што з паэтам Міхасём Башлаковым меў нагоду пазнаёміцца адносна нядаўна, гадоў пяць назад. Зрэшты, тады ж (якраз была прэзентацыя адной з кніг “Прайсці праз зону”) па сутнасці адкрыў для сябе і яго паэзію. Не зманю, калі скажу, што з усіх выступоўцаў ён уразіў мяне найболей. Магчыма, немалаважную ролю адыграла ў гэтым і яго выканальніцкае майстэрства. Ніколі мне не даводзілася чуць такога эмацыянальна-ўзрушанага чытання сваіх твораў. Седзячы ў зале, я міжволі заўважыў: “Беларускі Вазнясенскі”. Пасля заканчэння імпрэзы быў невялікі фурштэт, дзе прамаўляліся тосты, і калі далі слова мне, то я не мог не паўтарыць тое ж самае. І як часам бывае, “язык мой – вораг мой”. Мая, як я думаў-спадзяваўся, пахвальба для Міхася сталася не чым іншым, як абразай. “Які Вазнясенскі? Ды ён...” Не буду паўтараць Міхасёвы “кампліменты” на адрас аднаго з самых вядомых сучасных рускіх паэтаў. Наб своечасова не ракіраваўся (маўляў, меў на ўвазе выключна манеру выканання), то мог бы, як кажуць, і ў лоб атрымаць.

Пасля было знаёмства з яго кнігай паэзіі “Пяро зязюлі падніму”, якую я чытаў і адначасова перачытваў цэлы дзень – помню, была субота. Я быў не проста ўражаны – быў ашаломлены. Бадай гэта была апошняя паэтычная кніга апошніх гадоў так мяне не ўражвала, як гэта. На тэлефоннае пытанне аднаго майго сябра-паэта, чым займаюся, я з радасцю адказаў: “Чытаю Міхася Башлакова. Раю і табе прачытаць. Выдатны паэт”.

Не сказаць, што я прымаў кожны верш ці раздзел паэмы на “ўра”. Некаторыя радкі выклікалі пытанні, калі-нікалі сустракаліся невялікія тэхнічныя хібы. Але разам з тым многія вершы проста хацелася вучыць на памяць. Шчыmlівая інтанацыя, пранікнёнасць, светлая энергетыка магнетычна прыцягвалі да сябе. За многімі творамі бачылася пазіцыя аўтара – пазіцыя сумленнага чалавека, які горача любіць сваю Радзіму і кожнай сваёй жылкай жадае ёй добра, велічы і пашаны. Уражвала і “чарнобыльская” частка кнігі, а менавіта паэма “Лілея на цёмнай вадзе”. Я тады не ведаў яшчэ, што Міхася выпакутаваў гэты твор за час сваіх шматлікіх (больш за 2000) выступленняў у забруджаных раёнах.

Потым былі нашы сустрэчы па месцы працы Міхася, тэлефанаванні. Неяк ён прызнаўся, што выйшла новая кніга “Нетры” ў сааўтарстве з мастаком Міхасём Барздыкам. Чытаў рэцэнзію на яе ў “ЛіМе”. Хацелася і самому што-небудзь сказаць. Калі папрасіў Міхася даць прачытаць кнігу, ён прынёс адразу дзве : “Нетры” і самую новую, толькі з друкарні – “Палын”. Адна і другая – як песня. Гэты выраз (“як песня”) я запазычыў у Міхася. Усё добрае і таленавітае ён называе менавіта так. Думаю, што не без перабольшання такія ж словы можна сказаць і ў дачыненні да паэзіі самога М.Башлакова. Як жа пачыналася гэтая “песня”? Вернемся да вытокаў.

Пачатак быў звычайны. Па тых нямногіх вершах у калектыўным зборніку “Нашчадкі” (1979), які, безумоўна, калісьці чытаў, нават не мог адчуць-прадказаць, што ў літаратуру ідзе не тое што выдатны, але і проста добры паэт. Часам не хапала культуры паэтычнага радка, часам вопыту, хоць, безумоўна, адчувалася нераўнадушнасць аўтара, яго замілаванасць роднымі мясцінамі. Радкі былі небанальныя, нешаблонныя, дый метафара таксама прысутнічала ледзь не ў кожным вершы. Але гэта быў яшчэ не той Башлакоў, які ашаламіў мяне кнігай “Пяро зязюлі падніму”. Рыфма ў некаторых вершах магла быць лепшай (студні – нячутна, лісты – жалуды). Дзе-нідзе збіваўся і рытм (як у вершах “***За горадам пасвяцца коні...” і “***Сказала маці...”). І ўсё ж, робячы скідку на ўзрост (падчас выхаду кнігі паэту было 28, але большая частка яго падборкі стваралася тады, калі паэту толькі-толькі стукнула 18), можна смела канстатаваць, што і ў тых нешматлікіх вершах паэт змог зрабіць неблагую заяўку на шчаслівы літаратурны лёс, хоць калектыўныя зборнікі, кімсьці ахрышчаныя як “бражка магіль”, безумоўна, не заменяць паэтам іх уласных кніжак, хай нават самых тоненькіх, але сваіх.

Калі падсумоўваць здабыткі першай кнігі (хай сабе і ў калектыўным зборніку), дык гэта найперш даволі дасканалы і выразнасці і метафарычнай напоўненасці верш “Прыгарадны поезд”.

Мой поезд вечаровы
Ідзе па небасхіле.
Гарыць заход барвога
Над снегавым разлівам...

Размовы.
Песні.
Жарты.
Вясельныя гармоні.
Гледзі, нібы карты,
Тасуюцца ў вагоне...

На дастаткова добрым узроўні напісаны “Лясная песня”, “Бакены”, “***За горадам пасвяцца коні...”, “***Цямнее павольна-павольна...”, “Чалы”. Іншыя вершы неблагія, але не такія кідкія, як згаданыя вышэй.

Па невядомых мне прычынах не ўвайшлі ў першы зборнік у цэлым дабротныя вершы “Раніцай”, “***Заркапад...”, “***Ў бярозавай бялюткай хаце”, “Навабеліца”, напісаныя ў раннія гады і ўключаныя паэтам у зборнік выбранай лірыкі “Світалыныя коні” (2001). Яны, безумоўна, маглі б значна ўзмацніць першую кніжку паэта, зрабіць яе яшчэ больш яркай і прывабнай. І ўсё ж імя Міхася Башлакова было заўважана крытыкамі, і ад яго справядліва чакалі новых паэтычных адкрыццяў. Пэўная планка была ўзята, адступаць назад паэт не прывык. А даказаць сваё неапошняе месца ў літаратуры можна было толькі з дапамогай карпатлівай працы.

Ад “Касавіцы” да “Начнога парома” (1987) – восем гадоў. Наколькі ж плённым быў для паэта час міжкніжжа? І чым сталася новая кніга – упэўненым крокам наперад ці, магчыма, “таптаннем на месцы”?

Зборнік адкрывае шчыры па інтанацыі, светлы верш “Дарогі Палесся”.

Дарогі Палесся мяне зачаруюць –
Спынюся ля вёскі над ціхай ракой.
Завечарую, завечарую,
Як стомлены човен за асакой.

Выдатнае параўнанне “як стомлены човен” – адначасова і метафара. Праўда, рыфма (за)вечарую – чарую знаёмая па ўсенародна любімай песні “Гэта я з табой вечарую, туманамі цябе я чарую”. А вось наступная страфа практычна бездакорная. Такая лёгкасць і напеўнасць чуецца ў гэтым вершы, і нават не верыцца, што праз колькі часу паэт пройдзецца тымі ж дарогамі, глытаючы радыяцыйны пыл, а не радуючыся пяшчотнаму сонцу і ветрыку.

Пакідае добрае ўражанне і верш “Бусліныя Берагі”. Як вядома, бусел – птушка святая для кожнага беларуса. А для Міхася ўдвайне. Бусліныя Берагі – гэта гады яго маленства, юнацтва, самыя дарыя і светлыя гады. Паэт разумее, што дзяцінства не вярнуць, але ён хоча захаваць у памяці тыя ўражанні, усведамляючы, што, забыўшы іх, забудзеш, а хутчэй, страціш, нешта большае – саму святасць паняццяў Радзіма, Зямля, Матуля, Чысціня. “Ці зберагчы да скону я сумею Буслінага юнацтва берагі?..”

Міхась Башлакоў не з тых паэтаў, якія максімальна насяляюць свой верш усемагчымымі метафарамі. Хутчэй, паэт ужывае адну-дзве метафары на верш, але яны здольны стварыць запамінальную вобразную карціну. Як, напрыклад, у вершы “Ліплячы”. “Жменька хат па-над самай вадою...”. Чым не карціна?!

Цішыня. Толькі гусі праз рэчку
З таганнем павольна плывуць.
І на сцежку з-за плота сланечнік
Нізка звесіў сваю галаву.

Палескія вершы Міхася напісаны настолькі шчыра, што, чытаючы іх, сам літаральна становішся палешуком: “Вечарэ Палессе. І туманяцца рэкі. І ў сутонні паромы павольна рыпяць. І дзявочыя песні далятаюць аднекуль. І агні ў шызых далях таёмна гараць”.

Несумненная ўдача паэта – верш “***З лістападамі...”, відавочна, самы лепшы верш зборніка і адзін з лепшых у Міхася. Яго паэт уключае амаль ва ўсе свае наступныя кнігі.

З лістападамі,
З лістападамі
Завітаю я зноў сюды,
Дзе ў сцюдзёную студню падаюць,
Ціха падаюць жалуды...

Пераканаўчы па выразнасці верш “***Захліпнецца душа”: “Захліпнецца душа салаўінаю песняй Пад высокаю поўняй над ціхай ракой. І павее з лугоў цёплым ветрыкам веснім, І прыемна запахне травой маладой”.

Цудоўная жнівеньская карціна паўстае перад намі ў вершы “Жнівень”. Паэт нешматслоўны, не імкнецца падаць усю панараму адыходзячага лета, але тыя, на першы погляд, някідкія дэталі дазваляюць чытачу выразна ўявіць трапяткую карціну жніўня – пары выпявання. І не толькі збожжа, не толькі яблыкаў. Верш, пачаты як пейзажны, пераўтвараецца ў лірычна-пяшчотнае захапленне лірычнага героя (а хутчэй за ўсё, і самога паэта) прыгажосцю не толькі прыроднай, але і чалавечай, жаночай.

Усміхнешся.

Промень палахліва
На губах спакусных растае.
І глядзяць з-пад коўдры сарамліва
Спелыя два яблыкі твае...

Вельмі неблагі верш “Паромшчык”, які, па ўсім відаць, павінен быў быць вузлавым у кнізе “Начны паром”. Урэшце, такім ён, магчыма, і стаўся, але як на маю думку, то пасля выдатнага пачатку і добрай сярэдзіны, фінал мог быць лепшым.

У цэлым даволі цікавы верш “***Падкінь шафёр, да Баравога”, аднак у ім парушаецца сінтаксічная цэласнасць. На пачатку твора паэт гаворыць пра самотнага птаха ў 3-ай асобе (“крычыць самотна нейкі птах”), а пад канец пераходзіць на 2-ю асобу (“адзін, як ты, счас крычу”).

Добрым прыкладам любоўнай лірыкі можа служыць верш “***Над Літвою дажджы”: “Над Літвою дажджы, Над Літвою туманы. І самотныя чайкі На азёрах крычаць. Шапатлівай асакой Пахне шэры світанак, І такая туга У каханых вачах”.

А ў цэлым, зборнік, як мне здаецца, не самы моцны.

Кніга “Дні мае залатыя” (1993) змяшчае не толькі новыя вершы, але і лепшае з папярэдніх зборнікаў. Адносна невялікая колькасць новых твораў тлумачыцца таксама тым, што М.Башлакоў піша паэму “Лілея на цёмнай вадзе”, першы варыянт якой якраз і друкуецца ў гэтым зборніку побач з меншымі па памеры паэмамі “Цар-дуб” і “Чалабітная любецкаму князю”. Зрэшты, і тыя тры дзесяткі новых вершаў яшчэ больш пераканаўча гаварылі пра асобу паэта, дадалі яму важкасці голасу, упэўненасці. Я сказаў бы, што гэта ўжо быў іншы Башлакоў. Нават у лірычна-інтымных творах сум-туга прысутнічае як у радках, так і паміж радкамі, у інтанацыі. Выразным пацверджаннем гэтага можа служыць праграмны верш “Дні мае залатыя”. У кнізе выбранай лірыкі “Світальныя коні” і ў зборніку “Пяро зязюлі падніму” ён даецца з прысвячэннем Юрыю Фатневу, сябру, фактычна настаўніку, які з вялікай любоўю і замілаванасцю неаднойчы выказваўся пра М.Башлакова ў сваіх прадмовах да яго кніг. Датаваны 1986 годам, верш успрымаецца як крык-плач паэта аб пражытых днях, хаця за спіной было толькі 35. Яшчэ не адчуваецца напрамую чарнобыльскіх асацыяцый, і можна меркаваць, што твор напісаны якраз напярэдадні трагедыі. Хоць не выключаю, што і апасля,

але тады трагедыя здавалася не такой і страшнай (ва ўсякім разе, калі ўспомніць тагачасныя тэле- радыёперадачы).

Дні мае,
Дні мае залатыя,
Што ж над поймай,
Як гусі, крычыце?
Што так хутка,
Так хутка ляціце,
Дні мае,
Дні мае залатыя?

Ці не з гэтага часу крык-плач, які праходзіць лейтматывам амаль праз усю паэму “Лілея на цёмнай вадзе”, нязмушана прысутнічае і ў інтымнай лірыцы паэта, і ў грамадзянскіх палымяных радках пра Айчыну. “А над Кракавам дожджык крапае. Вісла сумная бачыць сон. І душа мая, як за кратамі, Плача ў суцёмках шэрых дзён...”.

Ведаючы паэму “Лілея на цёмнай вадзе” на кнізе “Пяро зязюлі падніму”, з нецяргпенем хацеў пазнаёміцца з першым яе варыянтам. Раннія паэмы “Чалабітная любецкаму князю” і “Цар-дуб”, як мне здавалася напачатку, былі ўключаны, так бы мовіць, для масавасці. Аднак і “Чалабітная...” і “Цар-дуб” ў цэлым уразілі. Сёння паэмы піша мала хто. Магчыма, М.Башлакоў якраз з тых, каму гэта сапраўды ўдаецца.

Перачытваю “Лілею на цёмнай вадзе” і нарэшце пачынаю разумець, што яна далёка не толькі чарнобыльская. Яна пра Беларусь, пра стан роднай мовы, пра тое, што духоўны Чарнобыль не менш страшны за рэальны. Часам захапляешся смеласцю паэта, які з такім бодем піша пра Славяншчыну, пра еднасць усходніх славян. Гэта ў той час, калі наспявала Белавежская пушча, калі браты-славяне пайшлі шукаць шчасце паасобку. Не ведаю, пра што думалася тады, у 1991 годзе, Міхасю...

Пра кніжку “Пяро зязюлі падніму” (2001) у свой час было нямала водгукаў у друку. І ўсе рэцэнзенты сыходзяцца на думцы, што гэта самая значная, знакавая кніга не толькі ў творчасці Міхася Башлакова, але і ў сучаснай беларускай літаратуры. Цалкам згодзен. Не ведаю, у каго яшчэ з беларускіх паэтаў у адной кнізе разам сустракалася столькі шчырасці і адкрытасці, пранікнёнасці і пранізлівасці, эмацыянальнасці і самаахвярнасці, горычы і болю, святла і спадзяванняў, меладычнасці і поліфаніі. Як я ўжо выказаўся ў самым пачатку артыкула, кніга не проста ўражвае, яна ашаламляе. Гэта адна з самых любімых маіх кніг у сучаснай беларускай літаратуры.

Зборнік складаецца як бы з дзвюх кніг ці дзвюх самастойных частак, якія дапаўняюць адна адну, – шматпланавай, лірыка-эпічнай паэмы “Лілея на цёмнай вадзе” і светлых пранікнёна-лірычных вершаў пад назвай “Світальныя коні”. Больш падрабязна спынімся на паэме як на самым значным і вызначальным творы паэта, без якога немагчыма напайнату ўявіць

ні самога Міхася Башлакова, ні ўвогуле сучасную беларускую літаратуру. Думаю, што гэта паэма – яго візітная картка, яго самае роднае і любімае (калі можна так сказаць) дзіця. Паэт аддаў ёй больш за 13 гадоў свайго жыцця, фактычна выплакаў яе разам з тымі, хто спазнаў на сабе ўвесь боль радыяцыі. Хоць паэма не толькі пра Чарнобыль. Твор уздымае вельмі значныя пытанні роднай мовы, гісторыі, ролі паэта ў грамадстве.

Паэма складаецца з уступу, чатырох частак і эпілога. Ва ўступе мы становімся сведкамі дыялога аўтара і Радзімы. Яго “Радзіма... надзей і трывог” чакае паразумення і паратунку. Ёй няўтульна, а разам з ёй няўтульна і самому паэту. Яму балюча не менш, чым ёй, і гэты боль, як пісаў калісьці класік, “скразны”. Паэт выпраўляецца ў дарогу разам з Радзімай, каб па меры магчымсці дапамагчы ёй, каб ратаваць стомленыя душы. “Будзіць трэба памяць, Пакуль шчэ не позна...” Паэт разумее, што “напэўна, няскора Да родных прысадаў Мы вернемся зноўку”. І ўсё ж вера і надзея памірае апошняй.

Першая частка паэмы мае назву “Крыжы-абярэгі”. Яна складаецца з чатырох раздзелаў. У першым (“Нетры”) паэт запрашае ў нязведанае. Народныя абрады і звычаі, а таксама міфалагічныя персанажы ствараюць атмасферу таямнічасці.

Язычнік я...

Малюся я Зямлі,

Малюся чалавеку я і Зверу...

А вы якую веру прынялі?

Ці вам жывецца добра і без веры?..

Выдатным працягам гэтых радкоў з’яўляецца фінальны верш “***Хай жа Мікола Гусоўскі будзе ў тым сведкам...”: “Край першабытны... Убарць згінала свой локаць, І зхапілі лілеі на цёмнай вадзе... Рог паляўнічы спяваў... І далёка-далёка Век мой гаротны вініўся на Страшным судзе...”

У другім раздзеле “Тураўскае гарадзішча” паэт будзіць памяць народа, стараецца закінуць яго ад лжэпрарокаў. Абыякавыя адносіны да сваіх каранёў і вытокаў, гістарычнай памяці адгукаюцца ў душы паэта болей.

Трэці раздзел “Жменька сцёртых і выцвілых слоў” прасякнуты клопатам за лёс роднай мовы, якая памірае разам з народам.

Дарэмна, дарэмна, Мікола Гусоўскі,

Твой шлях на Радзіму сягоння пралёг.

Не ў Рыме далёкім, у кінутых вёсках

На могілках моўкне, няеме твой рог...

Радкі, поўныя адчаю і безвыходнасці. Дзе шукаць паратунак? І ў каго? Дзе шукаць словы для новых песень? І калі яны з’вяцца? Ці скорая?

Чацвёрты раздзел “Ёсць вёска ціхая” прысвечаны яго роднаму Палессю, землякам, тым вёскам, ад якіх засталіся тры хаты, ды і ў тых, як піша паэт, аніхто не жыве. “Нашы вёскі пагостамі сталі... Не вайна... Вінаваты прагрэс. Сінім полымем смутку і жалю Дацвітае за вокнамі бэз”.

Другая частка паэмы – “Радаўніца ў мёртвай зоне”. Яна складаецца з трох раздзелаў – “Ветры дзьмулі з Чарнобыля”, “Адзінокай свечкай стыне” і

“На апошняй зямлі”. У іх – боль-плач за атручаную стронцыем і радыем Беларусь.

Плача кнігаўка ў росных лугах,
Просіць піць яна, піць, піць...
А да сэрца такая туга
Падступае: жыць ці не жыць...

Трэцяя частка – “Як слёзы горкія Айчыны...”. Яна таксама мае тры раздзелы – “Дзе вы, дзе вы, прарокі Айчыны”, “Я шукаю Радзіму”, “Званіце, званы”. Тут распач і боль ад бяспамяцтва народа, сум-туга за Радзіму, якая памірае не толькі ад Чарнобыля рэальнага, але і духоўнага. Паэт гатовы ахвяраваць усім дзеля Айчыны. “А калі ўжо не стане Нічога вакол: Ні Айчыны, Ні люду, Ні мовы, На крыжы павяжыце Мой верш ручніком – Хай жалобна звініць Гэта слова...”.

Не менш уражвае і апошняя, чацвёртая частка паэмы “Дай мне, Госпадзі, светла пражыць”, якая складаецца з раздзелаў “Паэт заўсёды ёсць прарок”, “Ты памаліся, маці, за мяне”, “Як ачышчэнне свету”. Тут і распач паэта ад незапатрабаванасці на Радзіме (“А калі не патрэбны паэты, То й не трэба Радзімы такой...”). Такія радкі могуць грамавіцца толькі ў хвіліну вялікай распачы (прыгадаем ранейшыя радкі з уступу: “Ад Радзімы, Якой ні была б, Не адракуся ніколі я...”).

Паэту горка і прыкра адчуваць сябе ізгоем, эмігрантам на Радзіме, дзе нішчыцца яго мова, дзе чэсныя і разумныя людзі не ў пашане. Нібы падсумаванне да сказанага і выплывае – таксама плач, але не плач-адчай, а хутчэй плач-надзея: “Божа, змилуйся... Дзе я? На Страшным судзе? Дык чаму ж Адымаеш ты сілы? Дай дайсі мне... Наперадзе там Засвяціла Лілея на цёмнай вадзе... Лілея на цёмнай вадзе...”

Хочацца верыць і спадзявацца, што беларусы пачуюць паэта і зробіць усё магчымае, каб Радзіма насамрэч расцвіла, як серабрыстая лілея на вадзе...

Што да кніг-альбомаў “Нетры” (2004) і “Палын” (2005), падрыхтаваных сумесна з мастаком М.Барздыкам, то яны (у непарушнай сукупнасці-суцэльнасці графікі і паэзіі) пакідаюць самае прыемнае ўражанне. Абедзве кнігі прадуманы да кожнага штрыха, кожнай дробязі (хаця ў такой справе дробязяў, відаць, не бывае) і выдадзены на самым высокім паліграфічным узроўні. І невыпадкова на Міжнародным кніжным кірмашы ў Франкфурце-на-Майне 2005 года, дзе былі прадстаўлены кнігі больш як 10 тысяч выдавецтваў са 135 краін свету, “Нетры” ўвайшлі ў лік ста найлепшых кніг свету. Калі ж разгледзець літаратурны матэрыял асобна, то можна сказаць, што паэт імкнуўся не страціць таго запалу, які ён прадэманстраваў у сваёй (па яго ж прызнанні таксама) лепшай на сённяшні дзень кнізе “Пяро зязюлі падніму”. У сумесных кнігах-альбомах трэба было прытрымлівацца пэўных тэматычных пластоў, не выходзіць за межы агульнай задумы, і таму, як мне падаецца, вершы паэта не маюць такой раскаванасці, нязмушанай вольнасці (ці вольнай нязмушанасці), як, прынамсі, у кнізе “Пяро зязюлі падніму”. На

жаль. Хаця выдатна, што паэт дэманструе перад чытачом сваё бачанне пэўных з’яў, пэўных праблем. Выдатна, што побач даюцца і пераклады на рускую (у “Нетрах”) і на рускую і англійскую (у “Палыне”). Выдатна, што хораша далучыўся да паэзіі М.Башлакова Андрэй Цяўлоўскі. Яго пераклады на рускую мову ўражваюць сваёй лёгкасцю радка, поўнай перадачай інтанацыйнай структуры вершаў, іх сэнсавай напоўненасці. Чуў такое імя і раней. Здаецца, і чытаў чысь вершы ў яго перакладзе, але чамусь не засталася ў памяці ні імя паэта, ні якога радка. А вось практычна кожны пераклад вершаў М.Башлакова кранае. Часам нават падаецца, што не горш (баюся сказаць – лепш) за арыгінал. Відавочна, заслуга ў гэтым паэзіі М.Башлакова.

Задума як адной кнігі, так і другой дазваляла паэту шырока выкарыстаць і матэрыял ранейшых сваіх зборнікаў. Асабліва гэта бачна пры знаёмстве з альбомам “Палын”. Тут толькі чатыры новыя вершы – “Цвіце палын”, “Яшчэ леціцца”, “Пахне грыбамі” і “Мая песня”. Яны не выбіваюцца з агульнага сюжэту кнігі, зроблены на прафесійным узроўні і ўсё ж, відаць, не такія гучныя (у добрым сэнсе), як значная частка фрагментаў з паэмы “Лілея на цёмнай вадзе”. Інтанацыя ў іх ужо больш спакойная, хаця гэтая спакойнасць хутчэй ад роспачы, чым ад радасці жыцця. “Цвіце палын На схілах і пагорках У вечаровых Сцішаных палях. Гарыць над шляхам Стомленая зорка, Чарнобыльская, Горка мая... ..Няўжо і праўда Гэта ты, Радзіма? А можа, толькі Горкі прыпамін?.. Пацягне ад пагорка Горкім дымам... Палын, палын, Цвіце вакол палын...”

Куды больш новых вершаў у “Нетрах”: 43 з 63-ох. Некаторыя з іх уражваюць дэталізацыяй вобраза, як, напрыклад, “Яблычны Спас” :

Святочна адранутаю
Кабетаі
Расядзецца на лаве
Бажна лета:
Слакусай млеюць
Сонечныя грудзі,
Гарачы шал
І вецер не астудзіць.
Смяецца звонка,
Весела гамоніць,
Трымае
Яблык спелы
На далоні...

Акварэльна-тонка выпісаны вершы “***Серабрыстай павуцінкай...”, “Бабіна лета”, “Дарога”, “Ліпень”, “Замарожанае рэха”, “Сіні сон”, “***Стоена, стоена...” і інш. У вершах-роздуме “***Пракрычыць душа...”, “***Жораў вячэрні...”, “Паэзія”, “Радзіма”, “Не захінайце неба зайздрасцю” “Credo” ёсць трывога, смутак, боль, спадзяванне. Яны вылучаюцца ўсё тым жа аўтарскім неспакоем за лёс Бацькаўшчыны, за лёс паэта і паэзіі і тэматычна як бы працягваюць гаворку, распачатую ў паэме “Лілея на цёмнай

вадзе”. Ягоня вершы-споведы, адрасаваныя часцей Айчыне, чым жанчыне, несумненна, выхаваюць не адно пакаленне шчырых беларусаў. А гэта самае галоўнае. Зрэшты, тут можна паставіць кропку і тым самым закончыць творчы партрэт майго сябра, выдатнага паэта, сына сваёй Айчыны Міхася Башлакова. Але неяк сам па сабе выліліся на паперу паэтычныя радкі. Можа, яны будуць не лішнімі.

Чытаю кнігі Башлакова,
Чытаю НЕТРЫ і ПАЛЫН,
І так кранае яго слова,
Бо ён Палесся верны сын.

Яго там КОНИ ў медуницы,
НАЧНЫ ПАРОМ. Не падвядзе!
І гэтак свежыць КАСАВІЦА!
Як плач – ЛІЛЕЯ НА ВАДЗЕ.

Мне блізка ўсё не без прычыны:
Я й сам таксама, ўслед яму,
ЯК СЛЁЗЫ ГОРКІЯ АЙЧЫНЫ,
ПЯРО ЗЯЗЮЛІ ПАДНІМУ.

Ён добры сябра і дарадчык,
Таму з ім побач як-нік
Андрэй Цяўлоўскі – перакладчык,
Міхась Барздыка – цуд-мастак...

Усё ў жыцці невыпадкова,
І нават гэтыя радкі.
Чытайце кнігі Башлакова –
Паэта з Божае рукі!